

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Iuridico-Politicus De Iure Superioritatis Ac
Summa Potestate Rom. Pontificis**

Wesseling, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1662

12. De utili in temporalibus Dominio S. Pontificis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64514](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64514)

Et §. *liquet, in fine, ibi : cuius Principatum, ut Christianissimi, & pii conservatis in omnibus.* Et ita dicit. *Novell. 6.* intelligenda. Sed prior sententia magis est juri consentanea, & probatur ex donatione Constantini Imp. *in Aurifod. & inf.*

C A P. XII.

*De utili in temporalibus dominis
Summi Pontificis.*

EGimus *in sup. cap. & in Aurifod. iur. publ. verb. Papa, & verb. Rom. Pontif.* De directo, & mediato dominio Papæ, hic de utili, & immediato rerum temporalium, quod Theologi aliter intitulant, restat agendum juridicè. Quantum igitur ad dominium utile attinet, Papa possidet nobiliorem partem Italiæ, nimirum totum id, quod inter fluvium *Floris*, & *Caietam* situatum est; in quo spatio comprehenduntur Provincia *Bononiæ*, *Romandiola*, *Marcha*, *Umbria*, *Ducatus Spoletinus*, *Latium*, & *Patrimonium S. Petri*, de quo vid. *Aurifod. in verb. Patrimonium, per tot.*

Hic Status est optimus, & in medio Ita-

liae situs, extendens se à mari Hadriatico usque ad mare Thyrrenum: in quo civitates primariae sunt ROMA, Caput Mundi, quae continet plusquam 120000. animarum, de qua vide *Aurifod. verb. Roma.* Bononia 80000. animarum, Perugia, Ancona, Ravenna, Ariminum, Cesena, Forli, Faenza, Immoia Macerata, Regium, Camerinum, Viterbium, Spoletum, Norcia, Assisium, & 30. aliae, adeò populosae, ut Sum. Pontifex è solo Bononiensi, Marcha, & Romania, seu Romandiola exercitum 20000. militum absque notabili diminutione personarum educere possit: Tanta est hominum copia, ut tempore Clementis VII. quando Carolus V. Romam adventavit, sola Marcha 15000. militum Romano Pontifici miserit in auxilium.

Habet porrò Romanus Pontifex statum *Avenionensem* in Regione Franciae, quae dicitur *Provincia* ad pedes Alpium, & Delphinatus, in quo est Carthusia major, situata. In hac 13. sunt Episcopus partim sub Papa, partim sub Rege. Ad Papam spectat *Avenio*, & Comitatus Veniessinus. Avenionem emit Clementis

mens VI. à Regina Joanna filia Rober-
 ti Regis Neapolitani Anno 1352. Ave-
 nio famosa, & celebris est ob residen-
 tiam Summorum Pontificum, Cardina-
 lium, & Magnatum, quæ à Clemen-
 te VI. usque ad Gregorium XI. ad 73.
 annos continuata fuit: Suntque in eo di-
 strictu 4. Civitates, & 80. oppida mura-
 ta. Habet in Regno Neapolitano Be-
 neventum, sed & quantum ad domi-
 nium directum Papa est Rex, & Prin-
 ceptus supremus Regnorum Neapolis, &
 Siciliae, quod est Nobilissimum feudum,
 Urbini, Parmæ, Messerani, Ferrariae,
 Insulae Hyberniae, Regni Angliæ, quod
 proprii Reges olim Romanæ Ecclesiæ fe-
 cerunt tributarium, & aliorum. Ha-
 bet item jurisdictionem super regimi-
 ne Religionum, universique Cleri to-
 tius Christianitatis, super dispositione
 Beneficiorum, adeò ut ab ipso depen-
 deant, & ad ipsum appellent velut ad
 supremum Principem, & communem
 Patrem, etiam omnes Ordines Mili-
 tares: Unde mille remunerandi mò-
 dos habet, &, ut dicebat SIXTUS
 Quartus, nunquam ei deerit pecunia,
 quamdiu

quamdiu ipsi non decribit manus, & penna,
 Sic Pius IV. à solis Religionum Ordini-
 bus 400000. scutorum misit contra Tur-
 cam, & si voluisset, ut rogatus erat, resi-
 gnationes beneficiorum Ecclesiasticorum
 cum jure regressus, & compositiones Of-
 ficiorum admittere, aliquot milliones ac-
 quirere potuisset, absque omni Simonia
 labe, &c. Vide *Aurifod.* Paulus III. in-
 travit Ligam cum Imperatore, & Venetiis
 contra Turcam, sicut & postea Pius V.
 cum sexta parte expensarum, misitque in
 auxilium Carolo V. contra Lutheranos,
 & Turcas 120000. peditum, & 50000.
 equitum stipendiatorum. Sixtus V. vix-
 dum 6. annos Pontificatum adeptus misit
 5. milliones scutorum. Pius V. sub idem
 tempus, quo Sacratissimo Imperatori Ca-
 rolo V. succurrit, misit Carolo IX. Re-
 gi Galliarum suis stipendiis 4000. pe-
 ditum, & 1000. equitum, *Joan. Boter.* ait
 Pium V. Pontificem Max. adeò potentem
 extitisse, ut præter 120000. quos misit Im-
 peratori, & eos, quos Regi Galliarum, om-
 nes Reges, & Principes inter se discordes
 compescere, & reconciliare potuerit. imò
 toti orbi, & maximè Turcarum Impera-
 tori

tori cœperit esse terrori, & horrori, &c.
Vide *Aurifod.*

Sed hæc parva sunt in comparatione jurisdictionis Spiritualis, seu Ecclesiasticæ, quæ nec fluminibus terminatur, nec montibus, omnia maria complectitur, & verum Hemisphærium cum altero conjungit, non habet superiorem, nisi Deum, à quo immediatè suam auctoritatem accepit, & omnem jurisdictionem absque restrictione, ita ut quodcunque solverit super terram, sit solutum & in cœlo, &c.

Alii Principes acceperunt olim suam auctoritatem à populo, unde imperia, & regnatandem aut hæreditaria, aut electiva facta sunt; At solus Rom. Pontifex superioritatem supra genus humanum à solo Deo, cujus est Locumtenens, Vicarius, Substitutus, & Prorex. Rex Galliarum, ut ferunt quidam Politici, gloriatur se regnum suum immediatè habere à Deo, sed falsum est, & refutatione indignum, quia, ut dicit *Boter.* Omnia regna, & Principatus habent suam originem ab electione populi, & ideò Reges in sua coronatione, ac Principes in auguratione subditis præstant juramentum de conservandis privilegiis

E

legiis

legiis populo concessis, & rursus populus
Regibus.

At verò, ait, in quâ parte S. Scripturæ re-
peritur, Coronam Franciæ immediate
Deo dependere? in Novonè, an Veteri
Testamento? immò nullum est regnum
Mundi, pergit idem Author, magis obli-
gatum Sedi Apostolicæ, quàm regnum
Franciæ. Quare? Quia authoritas Zachar-
riæ Papæ transfudit Coronam Sanguinis
Meroveo ad Pipinum, unde postmodum
translata est ad domum Hugonis Capeti
qui fuit filius Herculæ filii Henrici Imperatoris
& Mathildis, quæ fuit filia Ludovici III
ultimi ex sanguine Pipini, &c.

Tantum abest, Papam non posse proce-
dere contra Regem Galliarum, quod Ludovi-
cus Crassus tantæ potentia, ut Reges Scandi-
navici coram ipso trepidarent, fuerit
excommunicatus à Stephano V. Episcopo
Parisiensi, eò quod usurparet benefi-
cia Ecclesiastica, & se intromitteret in elec-
tione Abbatum, & Episcoporum; Et quia
Stephanus Regem absolvere noluit, recu-
rit ad Papam Honorium, qui Regem flexis
genibus veniam petentem iussit absolvi
eo, à quo ligatus erat. *Authoritas tempo-
poralis*

poralis semper fuit subiecta spiritali. Samuel creavit Regem Saul, at quia peccatam se gesserat, publicè deposuit, & substituit David. S. Elias Propheta, Author Carmelitanæ Religionis, diversos creavit Reges in Judæa, & in Soria, &c. Unde benè dicit S. Ambros. *Veteri iure à Sacerdotibus donantur Imperia, non usurpantur:* Et Petrus Cluniacensis: *Quamvis Ecclesia non habeat Imperatoris gladium, habet tamen super Imperatorem Imperium.* Et Hugo à S. Victore: *Spiritualis potestas iudicat terrenam, non è contra.* Et S. Paulus: *Spiritualis iudicat omnia.*

Hac autoritate fretus Innocentius I. excommunicavit Arcadium Imperatorem, & Eudoxiam Augustam ejus conjugem, quia non permisissent, sicut eis mandatum erat, Ioannem Chryostomum redire ad Sedem suam. Gregorius I. excommunicavit Lotharium Imperatorem propter concubinatum Valdrada. Gregorius VII. Henricum III. Imperatorem, quod se voluerit immiscere electioni Papæ, & collationi beneficiorum, & Henricum V. Imperatorem, quod sibi arrogaverit authoritatem

ritatem dandi investituram Episcopatum.
Fridericus I. Imp. ab Alexandro III. &
Adriano III. Anathemate percussus, &
depositus ab Imperio. Fridericus II. &
Ludovicus V. similiter propter eandem
causam depositi. Gregorius II. ejecit
Isaurum Imp. tanquam Iconomachum, &
absolvit populum Italiæ à juramento ipse
prestato, & Gregor. III. privavit eum Im-
perio. Gregor. VII. spoliavit Bolislaum
Poloniæ Regem titulo, & administratione
regni sui, propter nimiam in subditos cru-
delitatem. Julius II. privavit Ludovicum
XII. Gall. Regem titulo Christianissi-
mi, & dedit regnum ejus, & Joannis Regis
Navarræ (quod se opponerent jurisdic-
tioni & ordinationi Sedis Apostolicæ in cau-
sa Ferrariæ) in prædam. Quin & Vene-
tos experiri fecit, quàm tremenda sint ar-
ma Ecclesiastica illis justa de causa illata.
Clemens VII. & postea Paulus III. ex-
communicarunt Henricum VIII. Britan-
niæ Regem, propter repudium Regina
Catharinæ legitimæ uxoris, & quod mer-
tricibus fornicariis adhæreret. Et Pius V.
Iabellam filiam Henrici VIII. excom-
municationi subditam declaravit regni

& Coronæ Angliæ incapacem, propter
 hæresin, Apostasiam, & luxuriam. Six-
 tus V. Henricum Regem Navarrae ad Co-
 ronam Franciæ admittere recusavit, &
 omni statu indignum declaravit, prout &
 Henricum Condæum, propter hæresin, &
 venerem, &c. Immo quos Vicarius Dei
 Rom. Pontifex punire non potuit, aut
 propter absentiam, aut propter poten-
 tiam, horrendum in modum leguntur pu-
 niti à Deo, ut patet in Henrico IV. & V.
 & in Frid. I. & II. Impppp. è domo Phi-
 lippi Pulchri Regis Galliarum, aliisque
 pluribus, qui vindictam divinæ Majestatis,
 & virgam regni sui experti sunt, nec succes-
 sorem habere meruerunt in Imperio, nec
 vestigium reliquerunt, vide *Aurifod.*
 De Henrico III. Galliarum Rege con-
 stat, quod propter Ludovicum Cardina-
 lem Chisium Archiepiscopum Rhemen-
 sem, quem nequiter interficiendum cura-
 vit, horribili à proprio fraterculo, Deo vo-
 lente, necatus sit, sed quid hæc commemo-
 ro, quæ sunt innumera? inde fit, quod
 multi Reges & Principes pro dignitatibus,
 & honorum titulis non tam ad Imperium,
 quàm ad Sacerdotium, id est, Sedem Apo-
 stolicam

stolicam recurrerint, & regni fasces petierint. Stephanus Hungarorum Rex misit Legatum ad Benedictum V I. pro obtinenda Corona, & titulo Regis. Idem fecit Mieslaus Poloniae Dux, sed non obtinuit Coronam, obtinuit autem Casimirus à Benedicto IX. sicut & Demetrius Princeps Croatiae, & Dalmatiae à Greg. VII. Alphonsus Dux Portugalliae ab Alexandro III. Callaiones Bulgarorum Dux ab Innocent II. Quid altius, aut majus Imperio? Et tamen Imperator à Papa Coronam, & confirmationem petere debet, nec dicitur Imperator, ante Coronationem Lombardicam, nisi Pontifex dispensaverit, vide in *Aurifod. iur. publ.* apud Jodocum Kalcovium Bibliopolam Coloniensem impressam, V. Imperat. Nonne Leo II. transtulit Imp. Occidentale ad Carolum Magnum primum Germanorum Regem & Imperatorem, & Honorius III. ad Comitem de Auferna? vide *Imperii Rom. initium, progressus, & ad German. translat.* in *Aurifod. nostra.* Gloriantur quoque Veneti se superioritatem maris Hadriaticae imperasse ab Alexandro III. etsi nonnulli ex jure Gentium deducant. Immo mult

ti Principes honori sibi duxerunt, si regna sua in perpetuum facerent Ecclesie Romanæ censualia, aut tributaria: Sic Innocentia Nortumbriæ, Opha merciorum in Britannia, Alphonfus I. Portugallia Reges, alique complures fecerunt.

Gravissimæ quoque differentia devolvuntur, & componuntur à Papa. Sic Alexander VI. vetustam illam litem inter Coronas Castiliae, & Portugalliae controversam in causa navigationum, per sententiam definitivam terminavit, & discordes animos pacavit. Penes Pontificem est per paterna viscera sua Principes Christianos charitate fovere, unire, & animare potius contra infideles, & Gentiles, quàm contra seipsos, ad eò, ut quondam Ducem Bullionis, ac Comites Flandriae, Tholosae, Bononiae, & alios: item Conradum, & Fridericum Impp. Philippum, & Ludovicum Galliarum Reges, Richardum Regem Angliae, & penè totam Christianitatem excitarit ad recuperandam Terram Sanctam, seu Palaestinam, & alia à Turcis, & Saracenis ablata loca.

De *Alexandro VII.* Pontifice Max. nunc ad clavum Christianæ Reipub. sedente, & die, ac nocte olim *Monasterii VVestphalie* in celeberrima totius Christianitatis diæta, *Colonia Ubiorum*, *Aquisgrani*, & per *Alemaniam*, nunc verò in Sanctissima urbe sua *Roma* jugiter de unione inter Principes Christianos restabilienda sollicito pacisque universalis Moderatore, &c. non minor spes est, quàm fuit de *Pio II.* & *Pio V.* qui conciliarunt, & congregarunt Christianos Principes ad arma contra *Turcas*, *Pius II.* in propria persona comitari, & Christianos animare concluserat, nisi *Anconæ* ob gravissimas causas prapeditus fuisset, ubi Regem Catholicum, & Venetorum Ducem exercitui præfecit, qui cum reliquis Principibus, & militibus Christianis adeò insignem à *Turcis* reportarunt victoriam, ut universas ditio- nes *Selimi II.* *Turcarum* Imperatoris despoliaverint, ac *Domum Ottomannicam* humili averint. Quàm anxie, & sollicitè quandoque pro communi bono laborantem vidimus, & hodie dum laborat, ac nervum belli, & ararium tam apud Venetos, quàm alios sustentat Sanctiss. Dominus Noster

Noster *Alexand. Papa VII.* cui nihilo magis curæ est, quàm ut Principes Germaniæ cum suo Monarcha *Leopoldo I.* Romanorum Imperatore, & Augustissimâ, deque Rom. Imperio, ac tota Christianitate optimè meritâ Domo Austriaca in pace, & concordia contineat, exterâs, periculosâsque Ligas, & Confoederationes, contra avitam Germaniæ confidentiam vix unquam practicatas impediât, vide plura *verb. Papa, &c. in Aurifod.* Ubi tanti Pontificis curam, & vigilantiam circa ovile sibi à Deo commissum à luporum insidiis vindicandum mirari licebit,

C A P. XIII.

*Utrum S. Pontifex ex causa delicti
Cæsarem aut Regem depo-
nere possit ?*

Quia Papa supremus, & primus est super omnes mortales, omnes judicat, & à nemine judicatur, *cap. si Papa, 40. dist. Jul. Clar. in 9. fin. q. 35. n. 3.* Responderunt Legati Pontificis Legato Ferdinandi Imp. *Gusmano apud Thuan. lib. 7. Histor. p. 431.*

E 5

Impe-